

Jegyzetlapok a hitről

VASADI PÉTER

1926-ban született Buda-
pesten. Költő, író, esszé-
ista. Legutóbbi írását 2005.
12. számunkban közzöltük.

„A szentnek egyedüli forrása a jó.” (Simone Weil)

Egy barátjával folytatott beszélgetésében Pilinszky János — arra a kérdésre, hogy: János, te hiszel? — ezt válaszolta: Nézd, én hiszek, de erről az utolsó napig el lehetne vitatkozni... Ami e sorok íróját e válaszból megragadta, ez az egy szó: Nézd. (A rákövetkező, „de”-vel kezdődő mellékmondat nem egészen pontos, emlékezete szerint.) Miért nézze? Mit kell néznie? Ez nem csak töltelékszó; bocsánatkérés is. Okos időnyerés, szelíd tétovaság is egyben, annak a szellemnek megengedő kézsége szerint, mely elsősorban magában, s másban is tapasztalta: nincs hit megingás nélkül, s hittelen-ség sincs átosonó hit nélkül. Nézd el nekem, amit majd később nem hivalkodóan ugyan, de leszögezek: én tanúságtevő vagyok. Kinek-minek tanúságtevője? Miről tanúskodom? Ki kért föl rá? Ki s miért vitt bele ebbe a boldogtalan-boldog sodortatásba? S ha kiemelne, kilökne belőle, mit tennék? Mit tehetnék? Ahogy — úgy-ahogy — ismerem magamat, ott ülnék a partján, lábamat föl-húzva a hidegben, minden partok tehetetlen, kétségbeejtő s önál-tató mulasztásában, a folyópartok örökös, kárhozatos, omladé-kony védettségében, s bámulnám a talán szennyes áradatot. Vágy-nék, de nem mernék magamtól visszaereszkedni hullámaiba. Bün-tetés volna kiemelnie engem abból, amibe — biztosan — bele is te-remtett. Csak én tudom, hogy ez a kívüllét a „szennyes” áradaton maga az ítélet; benne szikrázó, titkos, utolérhetetlen tisztaság éri, súrolja, buktatgatja magában, maga alá azt, aki benne mer s akar maradni. Nézd, én ismerem mindazt az ellentmondást, amit az él át, tapint s lát meg, aki kint van, vagy kint s bent van, aki bent kin-tiként van; elég. Egy biztos: aki bent van s *mindvégig* bent is ma-rad, bűnösként, hogy megbocsássonak neki, csöndesként, hogy megszólítsák, elvonultként, hogy bevitessék a világba, némaként, hogy megénekeltessek, vidámként, hogy beleremegjen, szomorú-ként, hogy megvigasztaltassék, szerencsétlenként, hogy szeressék, sötétként, hogy megvilágítassék, gyöngéként, hogy megerősítsék őt, az üdvözül. Nézd, én nem is értem, miért van kint, aki kint van. S egyáltalán kint van-e? S végül igen, te is nézz utána, bárki vagy, mi a neve annak a Bent-nek, akiért bent vagyunk, Kiben is vagyunk? Ki is az, aki legbelül van? S mintegy érthetetlenül egy-szerre bennük is van? Legbennünk? Egyidőben?

* * *

Az istenfia. Aki emberfia. Az Isten Fia. Akit a legfolyamatosabban is csak bekezdésekben, szakaszolva, szüneteket tartva imádhattunk. De azt nem lehet elvitatni: kifejezetten, úgy is mondhatnánk, megismétlődő félájultunkban vagy elbambulva, kétségtelenül magunkon kívül, oly szívösen önfeladva nem legjobban szeretünk, hanem imádunk. Senki mást nem. Érted? Egyenesen és egyértelműen: senkit. Se lényt, se dolgot, se eszmét, se szenvedélyt, se önmagunkat, se múltat, se jövőt. Semmiféle teremtettet nem tudunk s nem is akarunk szeretni, hacsak nincs „őbenne”. Mert akkor nem is lehet. Minden, ami nem fér bele, az vagy ideiglenes, vagy nincs is. Akkor meg hogy' szeressük? Ez a mi legtöbbször megtépzott, kigúnyolt, lefitymált, kinevetett, mindenáron elsötétíteni próbált s egyetlen világosságunk. Nem vigaszunk, világosságunk. Jézus Krisztus a neve. És még sok neve van. Fiúisten. Az Atya fényessége. A Dicsőséges, pedig nem vezér. Most nem soroljuk, hogy mi nem. Az Egyetemes Igazság. A Szűz fia. És Fia. Aki önmagában, önmagáért egyedül méltó a szeretetre. Mindenki más csak általa. Akit csodálatosnak mondanunk nem esik nehezünkre. Mást — főként magunkat — nagyon nehezünkre esnek. Ó az erős Isten. A jövő élet Atyja. Ugye, a Fiú, mint Atya. Az egyetlen hatalmas. Türelmes. Engedelmes. De nem engedékeny. Irgalmas. Alázatos. Szűz. Kereső Pásztor. Fölkutató barát. Az élet Szerzője. Erények harmonikus egysége. Béke és békességes. Megrendült fölfedező. Aki hallgatva kérdez. Kérdezve fenyt. Óvatosan takarja föl a zúzóadások és sebek piszkos pokrócait. Menedék. Oltalmazó. Orvosság. A szegények egyetlen Atyja. Leghátul van és lefelől. Bölcs és örökös újító. Jó és jóság. Kérés nélkül viszi a bőrét mindenféle vásárra. Út és legfőbb történés az időben. Angyalok, állatok, fák, hajnalok és éjek öröme. Emberek Megváltója. Világ, minden világok tervezője, forrása, Ácsa. Megmentője. Pátriárka. Mester. Tanító. Kenyér. Borának Kelyhe. Erősség. Tisztaság. Korona, még akkor is, amikor már majd minden koronaékszer a múzeum vagy a zálogház széfjében lapul. Gonoszság lerontója. Bűnök elrekesztője. Haragos Üldöző. Elcsúfított Üldözött. Utált és Irigyelt. Szent Villámlás. Vasmarokkal fogja a Legravaszabb Inkvizitornak, a Nagy Pátásnak, Minden Bukások Kieszelőjének csuklóját. Takarodj, suttogja neki. S félhangon a tóba csobbantja. De arra nem méltatja, hogy rákiáltson. Kialtani csak egyszer fog, hosszan, artikulálatlanul s utoljára. Addig sugall. Kinek mit. Figyelni kell. Jelez. Kísért és elkísér. Nem fut meg. Vérzik. Örökre testesült. Ifjú, gyermek, csecsemő. Isten. Fárad és igazgat. Szenved, és nem adja föl soha. Nem a győzelem érdeklí, hanem a boldogság. Ezt csak Ó ismeri. Csak az ő szájáról hangzik valóság, mert csak a Boldogság ejtheti ki hitetlen a boldogságokat. Megtanult ugyan szenvedni, de soha nem köt békét a szenvedéssel. Elviseli, öröktől fogva. Miért?, sóhajtja folyton. Ezért vívja meg minden szenvedésben, kitaszítottban, jogosan vagy jogtalanul elítéltben, bűnbakban és áldozatban

a végtelen, de szívós Törekenység harcát. Ellankad. Föltámad. Útnak indít és hagyja temetni azt, akinek hálnia kell. Inni ad és inni kér. Bízta, segít, buzdít, s nagy öröme van minden föltápáskodásban. Jár-ke az elesettek között a hullámozó harctereken, és össze-számolja a kihűlő testeket. Teste van. Ó a Test. Minél testebb, annál szellemibb. A testtelen szellemkedést vagy az álságos, lila filozófiai ködléseket gyűlölné, ha értene a gyűlölethez; de nem ért. Így csak elnéz fölöttük. Az igazi Szellemről tudja, hogy Lélek, s hozzá hasonló, bár Más.

Mennybe ment, de itt maradt. Minél inkább „elment”, annál inkább maradt itt. Oltáriszentség. Ó a Kevés. A Kicsi. Az „anyagdarabka” (S. Weil). Isten Báránya. Nem az „elveszi”, hanem a „vedd már el”. Hisz még mindig bújik ki, árad, indázik a földből, a falból, a szájakból, a szívből, csurran elő vékonyan, feketén; egyszer elapad. Ó az Elapasztó. Hallgass minket. Hallgass meg minket.

Ha nem így van, akkor nincs sehogy. És nincs semmi. Ha így van, vagy valahogy efféleképpen, akkor miről vitatkozzunk?

* * *

Na persze, csakugyan, most jut eszembe, az egyház, ugye. Amely különben nem azért egy, mivel nem kettő, hanem mert a szótöve az „id”, bővebben az „idvesség”, ebből lett az „idház”, majd a honi nyelvformálás jókedve szerint az egyház... Húha. Hát az még itt van. Elég régen, ami azt illeti. Hogy hívják azt errefelé, mi még nála is idősebb? Így például: idő. Időtlen. Föld. Ember. Levegő. Nyelv s nyelvek. Víz. Elemek. A többi elmúlt. Eltűnt. Elenyészett. Elsüppedt. Vergődik. Hamvába hullt. Ebbe, abba. Az ember akaratóból. Huzamosabb idő óta nincs Római Birodalom. Angol, francia stb. Nincs Harmadik sem. Nincs SzU. Nem szú, az még van, SzU. Legalábbis abban a formában — ha itt s most lehet egyáltalán formáról beszélni —, szóval abban már nincs. Szu, ami szu, akarom mondani, szó, ami szó, azért másféle halmazállapotban már alakulgat. Hát hogy akkor egyház se legyen. Már miért ne?, kérdezem. Mert Jézus igen, egyház nem. És ezért meg azért. Igen? Jó. Akkor internet se legyen. Bill Gates igen, internet nem. Hogy az nem egy dolog. Ez igaz. Nem értem: amint internet létezik, szóba se jöhet, hogy ne legyen. Mi az, hogy ha *van* valami, mégse legyen? Mi az? Azt kívánom neki, mentől inkább van, annál jobban legyen. Ne feküdjön az ágyamba, ne épüljön bele a fejembe, legyen a maga helyén. Megleszünk egymás mellett; de nem egymásban. Én se fekszem az ő ágyába, sem az ő agyába. Azt kívánni valamire, ami lett, hogy ne legyen, az rejtett gyilkosság(i szándék). Éppen elég rejtetlen gyilkosság van, rejtettekkel ne szaporítsuk a számát... Egyház van, tehát ha továbbra is lenni akar, lehessen. Az volna méltó a modern gondolkodású, szabad emberhez, bár kö-

zömbös neki, hogy az egyház van-e vagy nincs, ha egyszer már van, s ilyen régóta, s ily sokan akarják is, hogy legyen, kalap-
lengetve további jó egészségre ösztönözné, rikkantván: virágozzék
minden virág! S hogy az egyház virág-e vagy száraz kóró, kérdez-
ze meg a híveitől. Sok rosszat nem tesz. Nem úgy, mint némely
hirtelen-lett erőszak-szervezetek, melyek zsugorodásuk ellenére
duzzasztják magukat szóval-levegővel, kevés sikert aratva.

Egyes bírálói szerint öregecske. Mások, kik látható derűvel
állják a falak között rájuk nehezedő nyomást, sőt szerelmeseinek
mondják magukat, az egyház újonc. Akkor hadd sudaradjék
csak, mindnyájunk közös örömére. Története folyamán mutatott
már egy-két példát erre a — személyválogatás nélküli — közös
örömré. S ezt nem minden újsütetű közéleti szövödmény mond-
hatja el magáról. Ennek a közös örömré egyszerű oka az, hogy
ez az egyház maga Jézus Krisztus: a testébe építi övét. Szereti
őket. S ha ez igaz, akkor az egyház lesz. Vagyis még ha meg-
szűnne is, van. Nem tud többé nem lenni. Nem tud. Ezen aztán
tényleg el lehetne vitatkozni az utolsó napig. De az Utolsó Na-
pon már végképp nem érdemes... Nézd, János, én is hiszek.

le pilon du roi vu de bellevue

b. pap endre

*hogy kavalkád hiszik azt szentül
mert kékes a rét és az ég is zöldül
mikor térré állnak össze a foltok*

*parkszerű előtérben árkon-bokron
s gyepen átlósan is egyenes út
árnyak közt mikor már alkonyul*

*aztán összezsúfolt össze minden
szövevényes itt nemcsak az ihlet
csend lengi be egy kis csodálat*

*növények háztetőik templom a tornyával
földből majd előbújt kő főoltár
a menny mint paraván túl a golgotán*